

ROMAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Roma llaqtapi kaq ñiñkunaman kay cartanta Apostol Pablo qellqaspanqa manaraqmi chay llaqtamanqa chayarqaraqchu. Chaywanpas ñam piensarurqaña España nacionman rispan Roma llaqtaman chayayta.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninpi yachachikuykunamanta (1:1-17).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristoman ñinapaq yachachikuykunamanta (1:18-11:36).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun ñiñkunapa vidanqa Diospa kuyakuyinwan huntasqa kasqanmanta (12-16).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablotam Dios qayaykuwaspan akllawarqa *apostolnin kaspay Jesucristomanta allin noticiakunata willakunaypaq. Chaynapimá serviqnin kani.

²Kay allin noticiakunatam ñawpaqmantaraq Dios prometekurqa willakuqninkunawan, chaykunaqa Bibliapi qellqasqam kachkan. ³Kay prometekusqanqa karqa Diospa Churin Jesucristomantam. Runa kayninpiqa payqa karqa Rey Davidpa mirayninmantam. ⁴Chuyanchaq Espirituman hinam Diospa Churin kasqanta atiywan Dios reqsichirqa, reqsichirqaqa Señorninchik Jesucristota kawsarichispanmi. ⁵Dios favorecewaptinmi Jesucristo akllawarqa *apostolnin kanaypaq chaynapi llapallan nacionkunapi runakuna ñinspanku payllataña kasukunankupaq chaynapi Jesucristopa sutin yupaychasqa kananpaq. ⁶Chaynamá qamkunapas Jesucristopaq qayasqaña kachkankichik.

⁷Chaymi Roma llaqtapi Diospa kuyasqankunaman cartamuykichik payllapaña kawsanaykichikpaq qayasqan kaptikichik. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkalla kawsanaykichikpaq.

Roma llaqtapi kaqkunata watukuy munasqanmanta

⁸Imamantapas puntataqa Tukuy hinastinpi ñinshaykichikmanta allin willakusqankuta yachaspaymi Jesucristopa sutinpi Diosman graciasta qoni llapallaykichikmanta. ⁹Diosmi yachan mana qonqaspay qamkunapaq mañakusqayta. Tukuy sonqoywanmi Diosta servini Churinmanta allin noticiakunata willakuspay. ¹⁰Mañakuchkanitaqmi Dios munapinqa imaynapas qamkunata watukaykamunaypaq. ¹¹Llumpaytam qamkunawan tupaykuyta munachkani Chuya Espiritupa qokuyninta qamkunaman qoykunaypaq chaynapi aswan qaqa hina sayanaykichikpaq ¹²hinaspa ñinshanchikwan kallpanchanakunanchikpaq.

¹³Wawqe-panillaykuna yachaychikyá, achka kutipim chayman riyta munarqani ichaqa kunankamam harkasqaraq kachkani. Riytaqa munachkani wakin

llaqtakunapi hina chaypipas iñiqkunata mirachinaypaqmi. ¹⁴Willanaypunim educadokunamanpas chaynataq mana educasqakunamanpas, yachayniyoqkunamanpas chaynataq mana yachayniyoqkunamanpas. ¹⁵Chayraykum Roma llaqtaykichikpipas llumpayta munachkani Jesucristomanta allin noticiakuna willaykuyta.

Allin noticiaqa atiyniyoqmi

¹⁶Manam penqakunichu Jesucristomanta allin noticia willakuytaqa. Chay willakuywanmi Dios atiyinwan salvan llapallan iñiqkunata, puntataqa salvan judiokunatam, salvantaqmi mana judio kaqkunatapas. ¹⁷Kay willakuywanmi Dios reqsichiwanichik mana huchayoq hina imaynam paypa chaskisqan kananchikta, chayqa iñikuqtillanchikmi hinaspa Diospi confiakuqtillanchikmi. Kaynatam Biblia nin:

—Allin ruraq runaqa iñisqanraykum kawsanqa —nispa.

Runapa huchallikusqanmanta

¹⁸Diosmi imaynam piñakusqanta hanaq pachamanta qawachimun pay mana adoraqkunapaqwan mana allinta kawsaqkunapaq. Paykunam mana allinta kawsaspanku cheqap kaqkuna reqsinata harkakunku. ¹⁹Yachankum paykunaqa imaynam Dios reqsiyta kikin Diospuni reqsichikusqanrayku. ²⁰Diosqa sapallanmi, wiñaypaq kawsaq kaspanmi llumpay atiyniyoq. Chayna kasqantam tukuy unachasqankunawan reqsichikun kay pachapa qallarisqanmantapuni. Chaynapimá sutillata reqsinchik mana rikuyta atichkaspapas. Chaynaqa pipas manam ninmanchu:

—Diosmantaqa manam imatapas yacharqanichu —nispaqa.

²¹Diostaqa reqsichkaspankupas mercesqanman hinaqa manam yupaycharqakuchu, manataqmi agradecekurqakuchu. Aswanqa yanqa pensamientowan intuchikuspanku tutayaypi hina mana entiendey atiqña rikurirunku. ²²Yachaysapa tukuspankupas mana umayoqmi rikurirunku. ²³Wiñay kawsaq hatu-hatu Dios yupaychaytam tikrarunku hinaspam wañuq runaman rikchakuqtaña yupaychanku, yupaychankutaqmi alton pawaqkunaman rikchakuqtapas, animalkunaman rikchakuqtapas chaynataq culebra hina qasqonpa puriqkunaman rikchakuqtapas.

²⁴Chayraykum Diospas manaña harkakurqachu mana allin munasqankupi purinankuta chaymi qanrakuspanku hatun penqayta kikinkupura ruranakunku. ²⁵Diospa cheqap yachachikuyninkunatam llulla kaqkunamanña tikrarunku hinaspam unanchaqnin Diosta qonqaruspanku unachasqankunallataña yupaychaspaspa servirqaku. ¡Kikin Diosllatam wiñaypaqqa yupaychananchik! Amén.

²⁶Chay rurasqankuraykum Dios kachaykun munasqankuman hina hatun penqayman. Chaynapimá warmikunapas qariwan manaña kaspas mana rurana-kunataña ruranku. ²⁷Chaynallataqmi qarikunapas warmiwan manaña kaspas kalintapi purichkaq animal hina qaripuraña munapayanakunku hinaspam penqaypaq mana ruranakunata kikinkupura ruranakunku, chaynapim kikinkupura cuerponpi castigota chaskispanku ñakarinku mana allin rurasqankumanta.

²⁸Dios reqsiyta manaña munaptinkum mana valeq pensamientonkuman hinaspa mana ruranakunamanña kachaykurqa. ²⁹Chaymi tukuy huchataña ruranku, pay-

kunaqa kachkan qollqellata kuyaqkunañam, pasaypaq pierdekuqkunañam, hukpa imankunapas munapayaqkunañam, runa wañuchi qkunañam, liryanaquqkunañam, engañanaquqkunañam, mana allin piensa qkunañam, cuento qepikunañam, ³⁰runamasinpa contranpi rimaqkunañam, Diostapas cheqni qkunañam, runa tukuqkunañam, alabakuqkunañam, orgullosokunañam, mana allin rurayllapi piensa qkunañam hinaspatayta-mamankutapas mana kasukuqkunañam. ³¹Allin kaqkunatam mana entiendenkuchu, nisqankutam mana cumplinkuchu, mana kuyakuq kaspankum pitapas mana llakipayankuchu. ³²Diospa kamachisqanman hinam kayna ruraqkunaqa wañuy mercesqankuta yachakuchkaspankupus chaykunata ruranku hinaspataqmi wakín ruraqkunatapas “allinmi” ninku.

Diospa imaynam juzgawananchikmanta

2 ¹Manam imananchu pim kasqaykipas. Sichum wakinkunata penqachkanki imapas rurasqanmanta hinaspataq kikikitam sentenciakuchkanki qampas paykuna hina huchallikusqaykirayku, chaynaqa manam imayna librakunayki kanchu. ²Yachasqanchikpi hinam mana allin ruraqkunataqa Dios juzganqa cheqapwan. ³Wakinkunata huchallikusqanmanta penqaspaykiqa qampas paykuna hinataqmi rurachkanki. Hinaspataq ¿piensankichum Diospa juzgasqanmanta lluptiyta? ⁴¿Icha despreciachkankichu Diospa hatu-hatun kuyakuynintawan paciencianta? ¿Icha manataqchu yachanki paypa kuyakuynillan wanakuymán púsasqaykita? ⁵Rumi-sonqo kaspaykim wanakuymán mana munankichu, chaynapim kiki llaykipuni piñakuyninta huñukuchkanki juicio punchawpi castigasqa kanaykipaq. Chay punchawpim Dios rikuykachikunqa imam kaqman hina juzganapaq. ⁶Diosmi sapakamaman imapas rurasqanchikman hina pagawasunchik. ⁷kayna ruraqkunatam Diosqa wiña-wiñaypaq kawsachinqa: paciencianwan allin ruraqkunata, hanaq pachapi sumaqlaña kaqkuna munaqkunata hinaspataq Diospa allinmi ninanta munaspanku wiñay kawsay suyaqkunata. ⁸Aswanqa piñakuywanmi castiganqa kiki llanpaq munaqkunatawan cheqap kaqkunata mana kasukuspa mana allinllapi puriqkunataqa. ⁹Judio mana judiopas llapallanmi mana allin ruraqkunaqa ñakarispata llakipa intusqallan kanqaku, aswanraqmá judiokunaqa. ¹⁰Llapallan allin ruraqkunamanmi ichaqa, puntata judiokunaman chaynataq mana judiokunamanpas Dios qonqata allin reqsisqa kaytawan sumaqlaña kawsakuyta hinaspam haw kallata kawsachinqa.

¹¹Diosqa manam pimanpas sayanmanchu. ¹²Moisespa kamachikusqan leyman hinam castigasqa kanqaku chay leyta yachachkaspanku huchallikuqkunaqa. Leyta mana yachaspanku huchallikuqkunapas castigasqam kanqaku, aswanqa manam chay leyman hinachu. ¹³¿Mayqantataq mana huchayopaqña Dios chasqinqa? Manam kamachikuyninkuna uyariqlatachu aswanqa kasukuqkunatam. ¹⁴Diospa kamachikuyninkunata mana yachachkaspankupus wakín mana judio kaqkunam allinta ruranku concienkankupa nisqanta kasukuspanku. Kiki llankupimiki leyqa kachkan. ¹⁵Imapas rurasqankunawanmi qawachikunku sonqonkupiqta Diospa leyman qellqasqa kasqanta. Concienkian willaptintaqmi huchayopaq otaq mana huchayopaq kasqantapas pensamienton qawachin. ¹⁶Chayman hinam sonqollankupi piensasqankuman hina Diospas Jesucristowan juzgachinqa juicio punchawpi llapa runakunapa sonqonpi pakasqa kaqta. Chaykunaqa kanqata willakusqay allin noticiaman hinam.

Judiokunata Dios juzganamanta

¹⁷Qamqa: “Judiom kani” nispaykim Moisespa leyninman hapipakunki hinaspa taqmi Diosnikimantapas alabakunki. ¹⁸Yachankim Diospa munasqantaqa, leypa yachachisqan kaspaykim imapas allin kaqta “Kayqa allinmi” nispa chaskinki.

¹⁹Qanmi piensanki:

—Huchankuwan ñawsa hina kaqkunatawan tutayaypi hina puriqkunatam allinta pusachkani. ²⁰Mana yachaqqunatawan warmakunatapas allintam yachachichkani —nispa.

Chaynataqa piensanki Diospa leyninpi cheqap kaqkunata yachasqaykiraykum. ²¹Chaynaqa wakinkunata yachachichkaspaykiqa ¿imanasqamá manaqa kasukunkichu yachachisqaykitaqa? “Amam suwakunkichu” nichkaspaykiqa amachiki suwakuwaqchu.

²²“Warmiki kachkaptinqa amam hukwanqa kakunkichu” nichkaspaykiqa, amachiki chaytaqa rurawaqchu. Taytacha-mamachakunata cheqnichkaspaykiqa, amachiki chaykunapa templo mantaqa imatapas suwakuwaqchu. ²³Alabakunkim kamachikuykunamanta aswanqa Diostam qepanchakuchkanki chay kamachikuy-ninkunata mana kasukuspayki. ²⁴Allintam Bibliaqa nin:

—Qamkunaraykum Diosta kaminku payta mana adoraqkuna —nispa.

²⁵Moisespa lliw *kamachikuy ninkunata kasukuptikiqa allinpunim qari kaynikipi *señalachikusqayki. Hukllatapas mana kasuspam ichaqa yanqapaq señalachikurqan-kipas. ²⁶Pipas mana señalachikuchkaspan kamachikuykunata kasukuqqa ¿manachum señalasqakuna hinaña Diospa chaskisqan rikurirun? ²⁷Chaymi cuerponpi mana señalachikuchkaspan kamachikuykuna kasukuqqa, qam judiota juzgasunki kama-chikuykunata yachachkaspa hinaspa señalasqa kachkaspa mana kasukuspaykirayku. ²⁸Hinaptinqa ¿pitaq cheqap judioqa? Manam hawa sonqolla judio kaqchu. ¿Mayqantaq cheqap señalakuyqa? Manam cuerpollanpi señalachikuqchu. ²⁹Aswanqa Diospa agradonpaq cheqap judioqa tukuy sonqonwan kaqmi, payqariki sonqonpi señalasqa hinam kachkan. Kamachikuykunatapas manam hawa sonqollachu kasukun, aswanqa tukuy sonqonwanmi. Chayna kawsaqtaqa manam runachu alaban aswanqa Diosmi.

3 ¹Hinaptinqa ¿imapaqtaq valen judio kayqa? otaq ¿imapaqtaq allin *señalachikuyqa? ²Arí, allinpunim. Puntataqa judiokunamanmi Dios palabranta confiawarqaku. ³Aswanqa wakinkuna mana confianza kaptinpas Diosqa confiakunapaqmi. ⁴Arí, payqa confiakunapaqmi. Llapachallan runakuna llulla kaptinpas Diosqa cumplinpunim. Bibliam nin:

Runakuna juzgasuspaykiqa mana chikanpas huchayoqtam tarisunki.

Tukuy nisqayki cheqap kasqantam rimanqaku.

⁵Huchasapa kasqanchikmi reqsichiwanchik Dios allin juzgaq kasqanta hinaptinqa ¿imanasuntay? Dios castigawaspanchikqa ¿allintachu juzgawachkanchik? Rimachkaniqa wakin runakuna hinam. ⁶Arí, Diosqa allintapunim juzgan. Mana chayna kaspaqa ¿imaynatamá llapallan runakunataqa juzganman?

⁷Sichum ñoqa llullakuspa Diospa cheqap kaqninkunata reqsichiyman chaynapi Dios hatunchasqa kananpaq hinaptinqa ¿imanasqataq llullakusqaymantay Dios juzgaspa huchasapapaq hapiwan? ⁸Mana huchasapapaq hapiwaptinqa llapallanchá ninmanku:

—Mana allintayá rurasunchik Dios allin kasqan reqsichikunanpaq —nispa.
 “Chaynataqa Pablom yachachichkan” nispam wakinkuna yanqapuni ñoqamanta ri-
 manku. Chayna hukmankuna yachachiqkunataqa Diosmi justiciata ruraspa castiganqa.

Lliw runakuna huchayoq kasqanchikmanta

⁹Chaynaqa judiokunataqa ¿wakinkunamanta mastachu Dios favorecewanchik?
 ¡Manapunim! Ña qawachisqayman hinam judiokunapas hinaspa mana judio kaq-
 kunapas huchapa intusqallan kachkanchik.

¹⁰Bibliam nin:

Manam pipas allintaqa ruranñachu.
 Chullallapas manamriki ruranñachu.

¹¹Manam pipas entiendeqqa kanchu.
 Diosta maskaqaqa manam kanchu.

¹²Llapallankum pantay ñanta pasakunku.
 Lliwmi mana valeqña rikurirunku.
 Manam pipas allintaqa ruranñachu.
 Chullallapas manamriki ruranñachu.

¹³Asnaq sepultura hinam rimasqankupas.
 Llullakuspam paykunaqa rimachkankupas.
 Siminkumantapas lloqsin culebrapa venenon hinam.

¹⁴Qacha simiwanmi pitañapas ñakaykarin llumpaysuta.

¹⁵Inocente runakunata wañuchiymi apurawman rinku.

¹⁶Mayman rispapas dañaspam purmachinku.

¹⁷Manam yachankuchu hawkalla kawsayta.

¹⁸Manam payqa haykapipas yuyarinchu Dios respetaytaqa.

¹⁹Yachasqanchikpi hinam judiokunaman Dios kamachikuyininkunata qorqa,
 chaynaqa kasukuytam debenku. Chaynapim llapallan runakunapas mana ima
 niytapas atispanku huchayoq kasqankuta reqsikunqaku Dios juzgaptin. ²⁰Kama-
 chikuykunaqa huchayoq kasqanchikta reqsichiwanchik. Kamachikuykunalla
 kasukuq runaqa hina huchayoqllam karqa Diospa qayllanpiqa.

Iñispalla salvasqa kasqanchikmanta

²¹Kunanqariki Bibliapi willawasqanchikman hinam Dios reqsichiwanchik mana
 huchayoqpaqña chaskiwasqanchikta. Chayqa manataqmi kamachikuykunawanchu.
²²Jesucristoman iñikuqtillanchikmi llapallan runakunataqa Dios mana huchayoqpaqña
 chaskiwanchik. Manam imananchu pim kasqanchikpas. ²³Llapallanchik huchalliku-
 ruspam Diospa suma-sumaq qayllanmanta karunchakurunchik. ²⁴Diosmi ichaqa mana
 imallapaq favorecewasqanchik mana huchayoqpaqña chaskiwanchik Cristo Jesus
 wañuspan librawaptillanchik. ²⁵Diosmi piñakuyininta amachananpaq Jesucristota chu-
 rarqa wañuspa yawarnin chaqchusqanwan salvawananchikpaq, chaytaqa haypanchik
 iñispallam. Chaynatamá Dios qawachiwarqanchik justo kasqanta. Manaraq Jesucristo
 wañuchkaptinqa pacienciakuspam huchankumanta runakunata mana castigarqachu.
²⁶Kunanmi ichaqa huchanchikkunata pampachawasqanchik Jesusllaman iñikuqkunata
 mana huchayoqpaqña Dios chaskiwanchik. Chaynapim justo kasqanta yachanchik.

²⁷Hinaptinga ¿yachachum imamantapas runaqa alabakunman? ¡Manam! ¿Imanasqa? Kamachikuykunata kasukuspaqa alabakuqkum. ¡Inispalla salvakuspam ichaqa manaña imamanta alabakunapas kanchu. ²⁸Chaynapimá runakunataqa ¡inipitillanku mana huchayoqpaña Dios chaskin. Chayqa manamá kamachikuykuna kasukusqankuraykuchu.

²⁹Diosqa ¿judiokunapa Diosnillanchu? ¿Manachu mana judio kaqkunapapas Diosnin? Arí, paykunapapas Diosninmi. ³⁰Diosqa chullallam. Chaymi pitapas ¡inikuptillan mana huchayoqpaña chaskin *señalasqa judio kaptin otaq mana señalasqa mana judio kaptinpas. ³¹Chaynaqa ¡inispallanchik salvakuspaqa ¿mana valeqpaña chachukamachi-kuykunata hapinchik? ¡Manapunim! Aswanqa valorninta reqsispam allinpaq hapinchik.

Abrahampa confiakusqanmanta

4 ¹¿Imatataq tarirurqa ñawpaq abuelonchik Abrahamqa? ²Imapas rurasqallanwan Abrahamta Dios chaskiptingaq alabakunmanchá karqa, ichaqa manach Diospa qayllanpichu. ³Bibliapas paymantaqa kaynatam nin:
—Diosman ¡inispallam Abrahamqa mana huchayoqpaña chaskisqa karqa —nispa.
⁴Llamkaqqa pagontam chaskin, manam regalota hinachu aswanqa llamkasqanmantam. ⁵Pipas mana allin kaqta mana rurachkaspan Diosman ¡inikuptingaq mana huchayoqpaña chaskin. ¡Inipitillankum huchasapakunatapas Diosqa chaskin mana huchayoqpaña. ⁶Imatapas mana rurachkaptillanmi mana huchayoqpaña Diosqa chaskin, runapa kusikusqanmantam ⁷Davidpas nirqa:

¡Mayna kuisqam mana kasukusqanmanta
Diospa pampachaykusqan runaqa!
¡Mayna kuisqam huchallankunapas
Diospa pakaykullasqan runaqa!

⁸ ¡Mayna kuisqam mana huchallikuqpaña
Señorpa hapisqan runaqa!

⁹Hinaptinga ¿chayna kuisqaga kanku *señalasqa judiokunallachu icha wakin mana señalasqakunapiwanchu? Ñam nirqaniña Abrahampas ¡inisanraykulla mana huchayoqpaña Diospa chaskisqan kasqanta. ¹⁰¿Haykaptaq chayqa karqa? Abrahamtaqa chaskirqa ¿judio hina *señalachikuptinchu icha ñawpaqtaraqchu? Payqa chaskisqa karqa manaraq señalachikuchkaspanmi. ¹¹Chaymantañam Abrahamqa señalachikurqa ¡inisanrayku mana huchayoqpaña Diospa chaskisqan kasqanta qawachikunanpaq. Chaynapimá Abrahamqa rikurirun mana señalachikuq llapallan ¡inikuqkunapapas taytan. Chayna ¡inikuptillankum paykunatapas mana huchayoqpaña Diosqa chaskin. ¹²Arí, Abrahamqa *señalasqa judiokunapapas taytanmá, ichaqa pay hina ¡inikunallapam. Chaymi churinkuna hina ¡inikunaqa qatichkanku Abrahampa manaraq señalasqa kaspa ¡inisanqanta.

Diospa promesantaqa ¡inikuspalla chaskisqanchikmanta

¹³Diosqa Abrahammanmi mirayninkunamanwan prometirqa kay pachata herenciata hina chaskinankupaq. Ichaqa kay promesantaqa qorqa manam kamachikuykunata kasukuptinchu, aswanqa ¡inikuptillanmi mana huchayoqpaña chaskirqa. ¹⁴Kamachikuykunata kasukukunalla herenciata chaskiptingaq yanqapaña chachukamachi-kuykunata hapinchik kanman ¡inikuyqa, hinaptinga Diospa promesanpas manach va-

lenmanñachu. ¹⁵Kamachikuykunaqa castigollatam apamun mana kasukuptinku. Manach pipas huchayoqchu kanman kamachikuykuna mana kaptinqa.

¹⁶Chaymi ñiptillan promesatapaspas Diosqa Abrahamman qorqa regalota hina chaynapi llapallan mirayninkunapaqpas cheqaptapuni chay promesa kananpaq. Kaytaqa nichkani, manam kamachikuykuna kasukuqkunallapaq chay promesa kasqantachu, aswanqa Abraham hina llapallan ñiñkunapaqpas kasqantam. Chaynapim Abrahamqa rikurirun llapallanchikpa taytanchik hinaña. ¹⁷Bibliapipas Diosmi kaynata nin: —Miraynikikunatam achka nacionman tikrasaq —nispa.

Chaypi confiakuspam Abraham suyaraq. Diosqa wañuqkunatapaspas kawsarichinmi hinaspam riman imapas manaraq kaqkunamanta ña kachkanmanñapas hina.

¹⁸“Churiyqa manam kanmanñachu” nichkaspapas Abrahamqa Diospa prometesqanpi confiakuspam churin kananta suyaraq. Chaynapim Diospa nisqanman hina Abraham achkallaña runakunapa abuelon karqa. Diosqa kaynatam nirqa: —Wakna mana yupay atinam kanqa miraynikikuna —nispa.

¹⁹Abrahamqa yaqa pachak watayoqña kachkaspam mana churiyoq wañusqa hinaña karqa, chaynataqmi warmin Sarapas qolloqtaq karqa. Chayna kasqankuta yachachkaspapas Abrahammi confiakurqa mana hukmanyaruspa. ²⁰Manapunim iskayrayarqachu, Diospa prometekusqanpi confiakuspam aswantaaraq kallpanchakuspa Diosta yupaycharqa. ²¹Chikantapas manam hukmanyaraqachu hinaspam nikurqa: —Diosqa llumpay atiyiniyoqmi chaymi prometekusqantaqa cumplinga —nispa.

²²Chaymi Abrahamqa mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa. ²³Chaynata Bibliapi nisqanman hinaqa manam Abrahamllatachu Diosqa chaskirqa ²⁴aswanqa ñoqanchiktawanmi. Señorninchik Jesus kawsarichiq Diosman ñiñkuptillanchikmi pay mana huchayoqpaqña chaskiwanchik. ²⁵Diospa munasqanman hinataqmi Jesuspaspas huchanchikkunarayku wañupuwaspanchik kawsarimurqa chaynapi mana huchayoq hina Diospa chaskisqan kananchikpaq.

Dioswanqa allinyanakusqaña kasqanchikmanta

5 ¹Ñiñsallanchikraykumá Dios mana huchayoqpaqña chaskiwaptinchik Señorninchik Jesucristopa rurasqanwan Dioswanqa allinña kachkanchik. ²Jesucristoraykum Diospa favorninta haypaspas takyachkanchik. Hinaspataqmi kusikuchkanchik Diosman rikchakuq kancharichkaq suma-sumaq kananchikpaq confianzawan suyaspas. ³Chayraykum ñakariykunawanpas kusikunchik chaykunawan Dios pacienciakuyta yachachiwaptinchik. ⁴Pacienciakuptinchikñataqmi Dios allinpaq hapiwanchik, chayna kaspañaqmi confiakuspa suyanchik. ⁵Diospi confiakuspanchikqa manataqmi hukmanyarunchikchu. Diosqa sonqonchikmanmi kuyakuyninwan huntaykurqa Chuya Espirituta qowaspanchik.

⁶Salvakuyta mana atichkaptinchikmi Diospa munasqan tiempo chayamuptin huchasapakunapaq Cristo wañupuwarqanchik. ⁷Sasatachá tarichwan pitapas runamasinpa rantinpi wañuqtaqa chay runamasin mana huchayoqña kachkaptinpas. Allin sonqo runapaqqa yaqachusmi huk kaqnin kallpanchakunman paypa rantinpi wañunanpaq. ⁸Ichaqa Diosmi kuyawasqanchikta qawachiwarqanchik huchasaparaq kachkaptinchikpas Cristo wañupuwasqanchikwan. ⁹Cristom yawarninta chaqchuspa wañurqa mana huchayoqpaña Dios chaskiwanchikpaq. Chaymi Cristo salvawasun castigasqa kananchikmanta. ¹⁰Diospa contranpi kachkaptinchikpas wañuspam Churin Jesus *allinyanaykachiwarqanchik. Chaynaqa Dioswan allinyanakusqaña kachkaptinchikqa Cristo kawsachkaspaqa

astawanraqmi salvaykuwasun. ¹¹Manataqmi chayllachu, aswanqa Diospim kusikusunchik Señorninchik Jesucristo paywan *allinyaykachiwasqanchikmanta.

Adanmantawan Cristomanta

¹²Huk runallowan kay pachapi huchallikuy qallariruptinmi chayrayku wañuy pas rikurirurqa chaymi lliw runakuna huchallikuspanchik wañunchik. ¹³Manaraq Moiseswan Dios kamachikuykunata qochkaptinqa ñam runakunaqa huchallikurqakuña ichaqa manam reqsikurqakuchu huchankuta. ¹⁴Chaywanpas Adanmantam Moiseskama llapallanku huchallikuspa wañurqaku mana kasukuq Adan hina mana huchallikuchkaspankupas. Adanpa rurasqantayá comparasun Cristopa rurasqanwan.

¹⁵Diospa qowasqanchikqa manam Adanpa huchallikusqan hinachu. Huk runa huchallikuruptillanmi llapallanña wañurqaku aswanqa sapallan Jesucristopa rurasqanwanmi Dios llumpa-llumpayta favorecewaspanchik salvaykuwanchik. ¹⁶Adanpa huchallikusqanqa manam Diospa qowasqanchik hinachu. Adan huk kutillata huchallikuruptinmi llapallan runakuna castigopaña karqanchik. Aswanqa achka kutipi huchallikuchkaptinchikpas Diosmi mana imaraykulla mana huchayoqpaña chaskiwanchik. ¹⁷Huk runa huchallikusqallanmantam llapallan runakunapi wañuy munaychakurqa. Chaynaqa sapallan Jesucristopa rurasqanwanqa mayna razonwanraqmi Diospa chaskisqankunaqa vidankupi munaychakunqa. Paykunaqariki Diospa llumpa-llumpay favorecesqan kaqkunam hinaspa payllapaña kanankupaq chaskisqakunam

¹⁸Chaynaqa, imaynam huk runapa chullalla huchallikusqanwan lliw runakuna castigopaña karqanchik, chaynapunim Jesucristopa chullalla allin rurasqallanwantaq Diosqa mayqan runatapas mana huchayoqpaña chaskin wiñay kawsananpaq. ¹⁹Chaynamá chullalla runapa mana kasukusqanwan achkallaña runakuna huchasapa rikurirurqaku, chullalla runapa kasukusqanwantaqmi achkallaña runakunaqa mana huchayoqña rikuringaku.

²⁰Huchanchikkuna achkallaña kasqan reqsichiwananchikpaqmi Diosqa kamachikuykunata qorqa. Chaymi aswanraq huchanchikkunata reqsikuspa aswan allintaraq yachanchik Diospa favorecewasqanchikta. ²¹Runakunapi munaychakuspanmi huchayqa wañuyman aparqa, chaynallataqmi Diospa favorninpas munaychakun runakunaqa wiñaypaña kawsanankupaq. Chaytaqa tarinchik Señorninchik Jesucristopa rurasqallanwanmi mana huchayoqpaña Dios chaskiwaptillanchik.

Ama huchallikuña kananchikmanta

6 ¹¿Imanisuntaq?
—¿Aswanraqchum huchallikusunchik aswan-aswanraq Dios favorecewananchikpaq? ²¡Manapunim! Wañukuq hinañam huchanchikkunataqa saqerunchik, hinachkaspaqa ¿imaynamá huchallikusparaqqa kawsasun? ³Kaytaqa yachankichikpunim: Bautizakurqanchikqa Cristo Jesuswan hukllaña kananchikpaqmi, chaynapim bautizakuykuspa ñoqanchik paywan kуска wañurqanchik. ⁴Bautizakuspanchikmá ñawpaq mana allin vidanchikta pamparqanchik Cristopa pampakusqanta hina chaymi paywan wañusqa hina karqanchik. Imaynam Dios Tayta hatu-hatun atinyinwan Cristota kawsarichirqa, chaynam ñoqanchiktapas kawsarichiqarqanchik allin vidapiña purinanchikpaq.

⁵Cristo hina wañuspanchikmi payman hukllawakurqanchik hinaptinqa paypa kawsarimusqanta hinam ñoqanchikpas kawsarisunchik. ⁶Kaytapas yachanchikmi: Ñawpa vidanchikqa Cristowan kuskam chakatasqa karqa hucha sonqonchikta Dios chinka-

chinanpaq chaynapi huchallikuyta patronta hina amaña kasukunanchikpaq. ⁷Pipas wañukuspaqa huchapa kamachikusqanmantam librakurunña. ⁸Cristowan kuska wañuspaqa paywan kuskataq kawsananchikpaqmi confiakuchkanchik. ⁹Yachanchikmi kaytapas: Cristo kawsarimuspanqa huktawanqa manañam wañunmanñachu. Manapunim paypiqa wañuyqa munaychakunmanñachu. ¹⁰Cristoqa huk kutillatam huchanchikkunamanta wañurqa kawsariramuspanñaatqmi Diosllapaqña kawsachkan. ¹¹Chaynaqa amaña huchallikunaykichikpaqyá wañusqa hinaña kaychik. Señorninchik Cristo Jesusman hapipakuspáyá Diosllapaqña kawsasqaykichikpaq hapikuychik.

¹²Cuerpoykichikqa tukuruqllam, chaynaqa amayá kasuychikchu mana allinlla ruray munasqantaqa chaynapi cuerpoykichikpi hucha amaña munaychakunanpaq. ¹³Amayá qokuychikchu mana allinta ruraspa huchallikuymanqa, aswanqa Diosmanyá qokuychik wañusqamanta kawsarimuq hina chaynapi imatapas allinta ruranaykichikpaq. ¹⁴¡Amayá qamkunapiqa huchaqa munaychakuchunchu! Manam kamachikuykunaman hinañachu kawsachkankichik aswanqa Diospa favorninman hinañam.

Servipakuqwan rikchanachiyanta

¹⁵Hinaptinga kamachikuykunaman hina manaña kawsaspa Diospa favorninpiña kawsaspaqa ¿huchallikusunchu? ¡Manapunim! ¹⁶Yachasqaykichik hinam huk runa sirviente kananpaq patronninman entregakuspaqa kasukunan. Chaynam qamkunapas imatapas kasukuspaykichikqa chaypa sirvienten kankichik. Huchallikuptikim chay servisqayki patron wañuyman apasuchkanki. Patronta hina Diosta kasukuspaykim ichaqa allin ñanpi purichkanki. ¹⁷Ichaqa ¡Diosmanyá gracias kachun! Ñawpaqtaqa huchallikuspa mana allinta servichkaspaykichikpas cheqap yachachikuyininkunata chaskispam tukuy sonqoykichikwanña kasukuchkankichik. ¹⁸Chaymi huchapa munaychakusqanmanta librakuruspaykichikqa imatapas allinta ruranaykichikpaqña entregakurqankichik. ¹⁹Runapa vidanwan rikchanachispam yachachichkaykichik, mana chayqa manach entiendewaqchikchu. Imaynam ñawpaqta qanrakuspa mana allinllapi purinaykichikpaq cuerpoykichikta entregarqankichik, chaynayá kunanpas cuerpoykichikta entregaychik allintaña ruraspa Diosllapaqña kawsanaykichikpaq.

²⁰Qamkunapi hucharaq munaychakuptingqa librem karqankichik allin ruraykuna ruraymanta. ²¹Huchapa munaychakusqan vidaykichikqa manam allinnikichikpaqchu karqa. Chayqa wañuyllamanmi apakun. Kunanqa chay vidaykichikmantam penqakuchkankichik. ²²Huchamanta librakuruspa Diospa sirvientenña rikurirunkichik. Diosllapaqña kawsaspaqa wiñaypaqñam kawsachkankichik. ²³Huchallikuyta pagonqa wañuyi. Diospa qowasqanchikmi ichaqa Señorninchik Cristo Jesuswan kuska wiñaypaq kawsakuy.

Casada warmiwan rikchanachiyanta

7 ¹Wawqe-panillaykuna, qamkunaqa allintam kamachikuykunamanta yachanchik, yachasqaykichikman hinaqa huk runaqa kawsanankamallam kamachikuykunataqa kasukun. ²Huk casada warmipas qosan kawsaptinga leypa kamachikuyinman hinam payta mana saqenmanchu. Qosan wañukuptinmi ichaqa chay leytaqa manaña kasunanchu. ³Qosan kawsachkaptinraq huk runawan tupakuruspaqa huchallikuchkanmi. Qosan wañukuptinmi ichaqa chay casada kasqan leymenta libreña rikurirun, hukwan yapakuspapas manañam huchallikunchu.

⁴Chaynamá wawqe-panillaykuna, Cristopa cuerponpi wañusqa hinaña kachkaspaqa leytaqa manañam kasunanchikchu. Hukpa makinmanñam pasarunchik

Diospa kawsarichisqan Cristopaña kananchikpaq hinaspa Diosllataña servinanchikpaq. ⁵Runapa munasqallanman hina kawsaspaqa kamachikuykunata yachaspa huchallikuyta aswanraq munarqanchik. Chaynapim wañuyllapaq qarqanchik.

⁶Kunanmi ichaqa libreña kachkanchik munaychakuwaqinichik kamachikuykunamanta wañusqa hinaña kaspanchik. Mosoqña kaspanchikmi Diosta servisun Chuya Espirituman hina, manam ñawpaq qellqasqa kamachikuykunaman hinañachu.

Munaychakuwaqinichik huchamanta

⁷Hinaptinqa ¿imanisuntaq? ¿Huchachum leyqa? ¡Manapunim! Ley mana kaptinqa manachá yachaymanchu karqa imam huchallikuy kasqanta. Manachá yachaymanchu karqa runapa imanpas munapayayqa hucha kasqanta: “Amam munapayankichu” nispa ley mana niptinqa. ⁸Huchallikuymi kamachikuykuna kasqanrayku millay munapayaykunata sonqoypi hatarirachin. Kamachikuykuna mana kaptinqa huchaqa wañusqa hinam karqa. ⁹Ñawpaqtaqa kawsarqani manam leyman hinachu. Kamachikuykuna rikuriramuptinmi ichaqa hucha kawsarirurqa chaymi huchayoq kasqayta yachakuruspay wañuyqaña kasqayta yacharqani. ¹⁰Chaynamá allin kawsanaypaq pusawaqniy kamachikuyqa wañuyman pusawasqanta musyakuruni. ¹¹Huchallikuymi kamachikuy kasqanrayku engañawarqa hinaspa wañuyman apawarqa.

¹²Chaywanpas leyqa Diospa qosqa kaspam allinpuni. Sapa kamachikuyqa Diosmanta kasqanraykum allinpuni kasukunanchikpaq. ¹³Hinaptinqa ¿chayna allin kamachikuychum wañuyman aparuan? ¡Manapunim! Huchallikuymi chay allin kaqwanraq wañuymanqa aparuan hinaptinmi imam hucha kasqanta yacharuni. Chaynapim kamachikuykunaqa yachachiwanchik huchallikuyqa llumpay mana allin kasqanta.

¹⁴Yachasqanchik hinam kamachikuykunaqa Diosmanta. Ñoqam ichaqa runalla kaspay lliw runakuna hina huchapa munaychakusqa kani. ¹⁵Kikiypunim mana entiendekunichu. ¡Imachá kay pasawanpas! Imapas allin kaqtaq rurayta munani ichaqa manam atinichu. Cheqnisqay mana ruray munasqaytaraqmi rurani. ¹⁶Mana munasqayta ruraspaymi nini: “Kamachikuykunaqa allinmi” nispay. ¹⁷Chaynaqa manam ñoqañachu mana allintaqa rurani aswanqa ñoqapi kaq hucham rurachiwani. ¹⁸Allin rurayta munaspaypas manam atinichu chaymi yachani allin rurayqa sonqoypi mana kasqanta. ¹⁹Allintaqa manam ruranchu munaspaypas aswanqa mana munachkaspaypas mana allinllatam rurani. ²⁰Chaynaqa mana munasqayta ruraspayqa, manam ñoqachu rurani aswanqa ñoqapi kaq hucham rurachiwani.

²¹Chaynaqa allin rurayta munaptiypas mana allinllamá ñoqapi kachkan. ²²Diospa leyinmantam kusikuni sonqoymantapuni. ²³Ichaqa musyakunitaqmi allin munasqaypa contranpi imapas peleasqanta, arí, chayqa presocharuwaspa huchaman pusawaqniymi.

²⁴¡Imapiñataq rikukuni! Kay wañuyman apaqniy aychaymantaqa ¿pitaq libraykuwanqa? ²⁵Diosllanchikmi Señorninchik Jesucristowan libraykuwan. ¡Paymanyá gracias kachun! Kikillaymantaqa kaynam kani: Diospa kamachikuyinkunatam kasukuyta munani ichaqa runa kaspaymi huchata servini.

Chuya Espirituman hina imaynam kawsananchikmanta

8 ¹Kunanqa Cristo Jesusman hukllawakuqkunataqa Diosqa manam condenanchu. ²Jesucristorayku kawsachiwaqniy Espiritu kamachiwaspa libraykuwan huchallikuspay wañunaypaq kamachikuymanta. ³Diosmi ruraru Moisespa kamachikuyinkunapa mana

ruray atisqanta. Kamachikuykunata kasukuspaqa manam imayna salvakuyta atirqanchik-chu aychallapiraq kasqanchikrayku. Diosmi ichaqa Churinta kachamurqa huchanchikrayku wañunanpaq. Cristom runayarqa huchasapa kachkaptinchikpas ñoqanchik hina kananpaq chaymi Jesuspa cuerponpi Dios castigarqa huchata. ⁴Chaynatam ruraraq kamachikuy-kunaman hinaña kawsananchikpaq. Manañam kawsachkanchikqa aychanchikman hinallañachu aswanqa Espiritupa munasqanman hinañam.

⁵Arí, aychaman hina kawsaqkunaqa aychaman hinallam imamantapas piensanku. Chuya Espirituman hina kawsaqkunam ichaqa paypa munasqanman hina imatapas piensanku. ⁶Aychaman hinalla piensaqqkunaqa wañunqakum. Chuya Espirituman hina piensaqqkunam ichaqa hawkalla kawsakunqaku. ⁷Aychaman hina piensaqqqa Diospa enemigonmi. Paykunaqa manam Diospa leynin kasukuyta munankuchu nitaq atinku-chu. ⁸Chaynamá aychaman hinalla kawsaqkunaqa Dios agradayta mana atinkuchu.

⁹Qamkunam ichaqa Diospa Espiritun qamkunapi kasqanrayku aychapa mu-nasqanta qepanchakuspa Chuya Espirituman hinaña kawsachkanchik. Cristopa kachamusqan Chuya Espiritu huk runapi mana kaptinqa, payqa manam Cristopa-chu. ¹⁰Sonqoykichikpi Cristo kaptinqa cuerpoykichikqa hucharaykum wañusqa hina kachkan, espirituykichikmi ichaqa kawsachkan Dios allinpaqña chaskisup-tikichik. ¹¹Diosmi Jesucristota kawsarichimurqa. Paypa Espiritun qamkunapi kawsaptinga wañuq cuerpoykichiktam Dios kawsarichinqa hina chay Espiritunwan.

¹²Chaynamá wawqe-panillaykuna, deberninchikqa manam aychaman hinalla kaw-saychu. ¹³Aychaman hinalla kawsaspaykichikqa wañunkichikpunim, Chuya Espiritupa yanapakuyinwanqa mana allin rurasqaykichikta chinkachispam kawsankichikpuni.

¹⁴Diospa Espiritunpa pusasqankunaqa llapallanmi Diospa churin. ¹⁵Chuya Espiritutaqa chaskirqanchik manam sirvientekuna hina manchakuqllaña kanay-kichikpaqchu aswanqa Diospa churinña kanaykichikpaqmi chaymi Diosta ninchik: “Taytalláy” nispa. ¹⁶Hina Chuya Espiritutaqmi sonqonchikpi willawaspanchik Diospa churinña kasqanchikta yachachiwanchik. ¹⁷Churinña rikurirusqanchik-raykum prometekusqan herenciata Diosqa Jesucristomanwan kuska qowasunchik. Cristo hina ñakarispapaq paywan kuskataqmi hatunchasqa kasunchik.

Mayna sumaqmi kananchikmanta

¹⁸Yachasqayman hinaqa, kunan ñakarispqanchiktaqa manam imawanpas tupachich-wancho Diospa sumaqllaña kaynin qawachiwananchikmanqa. ¹⁹Diospa tukuy ima unanchasqankunapas sinchillataña munaspankum suyachkanku churinkunata Dios reqsichinanta. ²⁰Lliw unanchasqakunapas mana valeqñam rikurirurqa, chaynaqa qarqa manam kikiñanmantachu, Diosmi chaynapaq munarqa confianzawan suyanankupaq. ²¹Lliw imapas unanchasqakunaqa tukuruqllam, ichaqa suyachkanmi Dios librananta. Churinkunata Dios hatunchaspan libraptinmi tukuy imapas paykunawan kuska libra-kunqa. ²²Yachasqanchikpi hinam kunankama Diospa tukuy ima unanchasqankuna ñakarichkan waqachkaq hina hinaspa wachakuywan ñakarichkaq warmi hina. ²³Aswan-qa ñoqanchikpas chaynatam ñakarichkanchik. Ichaqa ñam chaskirunchikña Chuya Espirituta. Kunanqa waqaspan suyachkanchik Diospa churichakuykuwananchik pun-chawta, chay punchawpim cuerponchikta libraykunqa. ²⁴Confianzawan suyaptinchikmi Dios salvawanchik. Confiakuspaqa suyachkanchik mana rikusqanchikta chaskinanchik-paqmi. Chaynaqa ñimapaqma suyachwan makinchikpiña suyasqanchik kachkaptinqa? ²⁵Suyasqanchikta manaraq qawachkaspaqa pacienciakuspam confianzawan suyananchik.

²⁶Pisi confianzayoc kaptinchikmi Chuya Espiritu yanapawanchik. Manam imayna mañakuytapas yachanchikchu, ichaqa Chuya Espiritum Diosta mañapuwanchik runapa mana atinan rimaykunawan. ²⁷Llapa runakunapa sonqon reqsiq Diosmi yachanpuni Chuya Espiritupa imam nisqanta. Payqa Diospa munasqanman hinam llapallan iniqkunapap mañapun.

Manam pipas Diosmantaqa rakiwachwanchu

²⁸Munasqanman hinam Diosqa qayaykuwarqanchik. Chaymi yachanchik imaña pasawaptinchikpas kuyaqninkunataqa Dios yanapawasqanchikta. ²⁹Diosqa ñawpaqmantapuni reqsiwaspanchikmi ñawpaqmantaraq tantearqa Churin Cristo hina kananchikta chaynapi Cristo llapallanchikpa piwi wawqenchik kananpaq. ³⁰Ñawpaqmantaraq tanteaspantaqmi qayaykuwarqanchik. Qayaykuwaspanchikñataqmi mana huchayoqpaña chaskiykuwanchik chaynata chaskiykuwaspanchikñataqmi hatunchawarqanchik.

³¹Chaynaqa ¿ima nisunchiktaq? Dios allinninchikpi kaptinqa ¿pitaq imanawachwanpas? ³²Llapallanchikpa rantinchikpi Churin wañupuwananchiktapas Diosqa manam harkakurqachu, aswanraqmi paytaqa wañunanpaq entregaykurqa. Hinaspaqa ¿manachum paymanwan kuska tukuy imakunatapap qowasunchik? ³³Dios mana huchayoqpaña chaskiwaspanchik akllaykuwachkaptinchikqa ¿pitaq imatapap niwaspanchik contranchikpi sayarinman? ³⁴Manam pipas condenawachwanchu. Cristom wañupuwarqanchik hinaspa Diospa *alleg lawninpi tiyachkan chaypim ñoqanchikpaq mañapuwachkanchik. ³⁵Manam pipas Cristopa kuyawasqanchikmantaqa rakiwachwanchu. Makinpim kachkanchik ñakarispapas, llakipa intusqanña kaspapas, ñakarichinapap qatikachasqaña kaspapas, mana pachayoqña kaspapas, wañuy patanpiña kaspapas chaynataq wañukuspapas. ³⁶Bibliapipas kayna qellqasqam kachkan:

Diosnilláy, tukuy punchawmi
qamrayku wañuyta patanpi kachkaniku.
Wañuchinankupap apasqanku
ovejakunata hinam qawawanku.

³⁷Aswanqa Cristo kuyawaspanchik yanapawaptinchikmi lliw sasachakuykunata pasaypaña vencerunchik. ³⁸Chayraykum yachani: Wañuptinchikpas, kawsaptinchikpas manam imapas Diospa kuyakuyinmantaqa rakiwachwanchu nitaq angelkunapas nitaq munaychakuqkunapas nitaq kunan kaqpas nitaq hamuq kaqpas nitaq mana rikusqanchik atinyiyoqkunapas. ³⁹Puyupa altonkunapi kaqkunapas, uku-ukupi kaqkunapas chaynataq Diospa tukuy ima unachasqankunapas manam rakiwachwanchu paypa kuyawasqanchikmantaqa. Chaytam reqsichiwarqanchik Señorinchik Jesucristowan.

Diospa akllasqankunamanta

9 ¹Mana llullakuspaimi cheqatapuni Cristopa qayllanpi kayta nisqaykichik. Chuya Espiritu ñoqawan kaptinmi concienciaywan nisqaykichik. ²Sonqoypas nanarisqam llumpa-llumpay llakisqa kachkani ³castaykuna imaynam kasqanta qawaspay. Cristomantapas rakikuruymanni condenasqa kanaypaq sichu chay rurasqaywan judiomasiykuna lliw salvakuptinkuqa. ⁴Paykunaqa Diospa churichakuykusqan Israelpa mirayninkunam. Diosmi hatu-hatun sumaq kayninta paykunaman qawachirqa hinaspa contratokunata paykunawan ruraraq. Kamachikuyininkunata qospanmi imaynam yupaychanankupap

yachachirqa promesankunata qospan. ⁵Paykunaqa ñawpa abueloykupa mirayninmi, castaykumantataqmi Cristopas runa kayninman hinaqa nacemurqa. Payqa tukuy imapi munaychakuq Diosmi hinaspaqa iwiña-wiñaypaqyá yupaychasqa kachun! Amén.

⁶Ama piensaychikchu Diospa promesankuna mana cumplikusqantaqa. Manam Israelpa llapallan mirayninkunachu Diospa akllasqankunaqa kachkan. ⁷Manataqmi Abrahampa llapallan mirayninkunachu Diospa churinga. Chaymi Dios nirqa: —Cheqap castaykikunawan sutichasqaqa kanqa Isaac llamantam —nispa.

⁸Chaynaqa manam imananchu pipa miraynin kaypas Diospa churin kanapaqqa. Aswanqa Diospa promesanman hina naceqkunallam Abrahampa cheqap mirayninkuna hinaqa kanku. ⁹Kaynatamá Abrahamman Dios prometerqa:

—Watamanmi Kunan hinatapuni kutimusaq hinaptinmi warmiki Sarapas wawayoqña kanqa —nispa.

¹⁰Chaynataqmi abuelonchik Isaacpa warmin Rebecapas paypata wiksayakurqa mellizota. ¹¹Chaymi paykuna manaraq nacespa allinta otaq mana allintapas rurachkaptinku ¹²Rebecata Dios nirqa:

—Puntata nacemuqmi sullkanta servinqa —nispa.

¹³Bibliam nin:

—Jacobtam kuyarqani Esautañataqmi cheqnirqani —nispa.

Chaynapimá Diosqa runakunapa imam rurasqantapas mana qawaspan munasqanman hina akllaykun.

¹⁴¿Imanisuntaq kaykunamanta? ¿Diosqa mana allintachum rurachkan? ¡Manapunim! ¹⁵Moisesmanpas kaynatam nirqa:

—Kuyapayasaqmi kuyapayay munasqayta hinaspam llakipayasqtaq llakipayay munasqayta —nispa.

¹⁶Chaynaqa runakunataqa Diosqa kuyapayaspallam akllan, manam munaptillankuchu nitaq kallpanchakuptillankuchu. ¹⁷Bibliapipas Diosmi Rey Faraonta nirqa kaynata:

—Qamtaqa hatarichirqayki qamnintakama atiyniyta runakunaman qawachinaypaqmi chaynapi sutiy lliw kay pachapi willakusqa kanapaq —nispa.

¹⁸Chaynamá Diosqa munarispapaq pitapas kuyapayarín. Chaynataqmi munarispapaq pipa sonqontapas rumiyaykachin.

¹⁹Chayna kaptinqa niwankichá:

—Tukuy ima rurasqanchikkuna Diospa munasqallan kaptinqa ¿imanasqataq huchasapapaq hapiwanchik? —nispa.

²⁰Ichaqa ¿pimá qamqa kanki Dioswan churanakunaykipaqqa? Yaqachum llinkamanta rurasqa manka ruraqninta ninman:

—¿Imanasqataq kaynata ruraruwanki? —nispa.

²¹Manka ruraqqa imam munasqantam ruran llinkamantaqa. Munarispapaq kuyayllapaq mankatam ruranman, hina chay llinkallamantam ruranmantaq llutapu mankatapas.

²²Chaynaqa Dioswanqa manam churanakunachu. Payqa reqsichiytam munarqa piñakuyninta hinaspa atiynta. Chaywanpas ñutupanapaq manka hina castigopaqña kachkaptinpas pacienciaykuspam aguantachkanraq. ²³Chaynataqmi kuyayllapaq mankamanta hina ñoqanchikmantapas kuyapayarikurqa llupay hatun sumaqlaña kayninta reqsichikunanpaq. Ñawpaqmantapunim preparawachkanchik payman rikchakuqña sumaqlaña kananchikpaq. ²⁴Chaynatamá Dios qayaykuwarqanchik wakinninchikta judiokunamanta wakinninchiktañaataq mana judio kaqkunamanta. ²⁵Oseaspas Diospa nisqantam kaynata qellqarqa:

Mana runaykunañachu kankichik
 nisqaykunatam kunanqa:
 “Runaykunañam kankichik” nisaq.
 Ñawpaq mana kuyasqaykunatam
 “Kuyasqaykunañam kankichik” nisaq.

²⁶ Hina chaypitaqmi nichkan:
 Maypim nisurqankichik:
 “Qamkunaqa manam runaykunachu kankichik” nispa.
 Chaypim nisunkichik:
 “Qamkunaqa kawsachkaq Diospa churinñam kankichik” nispa.

²⁷ Isaiaspas Israelpa miraynin judiokunamantam nirqa:

Lamar qochapi aqo hinaña kaspapas
 Israelpa castankunaqa salvakunqa wakillanmi.

²⁸ Señorqa prontom nisqanta cumplinqapuni
 kay pachapi llapallan kaqkunawan, nispa.

²⁹ Ñawpaqtaraqmi Isaias nirqa:
 Llapallan Kamachiq Señor Dios
 mana saqeykuwaptinchikqa
 otaq ñoqanchikmanta as mirayllatapas
 mana puchuykachiptinqa
 kunallanmi Sodoma llaqta hina
 kachkachwanchik karqa.
 Chaynallataqmi Gomorra llaqtamanña
 rikchakuchwanchik karqa.

Judiokunapa mana kasukusqanmanta

³⁰ Chaynamá mana judio kaqkunapas iñisqankurayku mana huchayoq hinaña Diospa chaskisqan rikurirunku ñawpaqtaqa mana maskachkaspankupas. ³¹ Judio-kunam ichaqa kamachikuykunata kasukuyta munarqaku mana huchayoq hina Diospa chaskisqan kanankupaq, aswanqa manam atirqakuchu. ³² ¿Imanasqamá manaqa atirqakuchu? Paykunaqa Diosman mana confiakuspankum agradayta munarqaku rurasqallankuwan. Mana confiakuyta munaspankum rumipi hayta-kuchkaq hina urmaykurqaku. ³³ Bibliapiipas nichkanmi kaynata:

Ñoqam Sion Moqopi churani
 mitkana rumita.
 Ñoqam Sion Moqopi churani
 urmachikuq hatun rumita.
 Manam hukmanyanchachu
 pipas chay rumipi confiakuqqa.

10 ¹Wawqe-panillaykuna, tukuy sonqoywanmi Diosninchikta mañakuchkani judiokuna salvakunankupa. ²Reqsisqayman hinam paykunaqa tukuy sonqowan Dios serviyta munanku, aswanqa manam imaynam agradayta yachankuchu. ³Manataq má yachankuchu imaynanpim runataqa mana huchayoqpaqña Dios chaskisqantapas hinas pam kikinkupa rurasqankunallawan Diospa chaskisqan kayta muna raku, chaynapim Diospa munasqanta mana kasukurqakuchu. ⁴Cristo hamuspanmi kamachikuykunaman hapipakusqanchikta chinkarachirqa chaynapi payman llapallan hapipakuqkunaqa mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikpaq.

⁵Kamachikuykunata kasukuspa mana huchayoqpaq Diospa chaskisqan kananchikmantaqa Moisespas ñam nirqaña kaynata:

—Pipas lliw kamachikuykunata cumpliqqa chayraykum kawsanqa —nispa.

⁶Aswanqa inikuspallanchik, mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikmantaqa kaynatam nin:

—Ama piensaychu sonqoykipi: “¿Pitaq hanaq pachaman rinqa Cristota uraykachimunanpaq?” nispa. ⁷Amataq niychu: “¿Pitaq uku-uku pozoman rinqa Cristota wañusqakunamanta kawsarichimunanpaq?” nispa. ⁸Moisesmi nin:

—Diospa palabranqa cumplinaykipaqmi kachkan hichpallaykipiña, simillaykipiña hinaspa sonqollaykipiña —nispa.

Chaytamá willakuniku: “Jesucristoman inikuychik” nispa. ⁹Jesusa Señor kasqanta willakuspaykiqa chaynataq payta Dios kawsarichimusqanta tukuy sonqoykiwan creespaykiqa salvasqam kanki. ¹⁰Sonqonchikwan creeptinchikmi mana huchayoqpaqña Dios chaskiwanchik hinas pam Jesucristomanta willakuptinchik salvawanchik.

¹¹Bibliam nin:

—Manam hukmanyanchachu pipas paypi confiakuqqa —nispa.

¹²Chaynaqa judiokunaqa mana judio kaqkunawan iguallam kanku. Señorninchikqa lliwchanchikpaqmi chullalla. Payqa chaninnin pim qowanchik llapallan mañakuqkunaman. ¹³Chaynaqa: “Señorlláy” nispa mañakuqtam payqa salvaykunqa. ¹⁴¿Imaynatamá mañakunqaku payman mana inichkaspankuqa? ¿Imaynataq má ininqaku paymanta mana uyari chkaspankuqa? ¿Imaynataq uyarinqaku pipas paykunaman mana willachkaptinqa? ¹⁵¿Imaynataq willakunqaku mana pipas kachachkaptinqa? Bibliam nin:

—iIma sumaqmi allin noticia willakuqkunapa chayamusqanqa! —nispa.

¹⁶Aswanqa manam llapallankuchu allin noticiataqa kasukunku. Isaiasmi nirqa: —Señorlláy, willakusqaykutaqa ¿pitaq creerqa? —nispa.

¹⁷Chaynaqa Jesucristomantam willakanapuni chayta uyarispanku inikunankupaq.

¹⁸Aswanqa tapukunim: ¿Manachu llapallanku uyarirqaku? ¡Paykunaqa uyarirqakupunim! Bibliam nin:

Voznillanmi lliw mundopa
hawankama mastakurun.
Palabranmi kay pachapa
cantonkama chayaykurun.

¹⁹Nikunitaqmi: ¿Manachum judiokunaqa yacharqaku? Ñawpaqmantaraqmi Moiseswan Dios kaynata rimachirqa:

Mana valeq huklaw runakunawanmi sientirachisqaykichik.

Mana umayyoq runakunawanmi piñarachisqaykichik.

²⁰Isaiaspas mana manchakuspanmi Diospa nisqanta nirqa kaynata:

Mana maskaqniykunam ñoqata tariwarqa.

Mana imapas mañakuqniykunam asuykamuwarqa.

²¹Isiasqa Israelpa mirayninkunamantapas kaynatam nirqa:

—Tukuy punchawmi makiyta haywarayarqani mana kasukuq kutipawaqniy runakunaman —nispas.

Judiokunaqa wakillan salvakunankumanta

11 ¹Chaynaqa ¿Israelpa castantaqa Diosqa cheqnikapurunchu? ¡Manapunim! Ñoqapas kani Israelpa castanmi Abrahampa miraynin Benjaminpa ayllunmanta kaq. ²Diosqa manam qepanchakunqachu ñawpaqmantapuni akllasqan runankunataqa. Yachasqaykichikman hinam Bibliapi willawanchik imaynam Diosta Elias mañakuspan Israelpa contranpi rimasqanta, paymi nirqa:

³—Señorlláy, qanmanta willakuqkunatam wañurachinku hinaspa tuñirachinkutaq altarnikitapas chaymi sapallayña qeparuni aswanqa ñoqatapas wañurachiwaytam munachkanku —nispas.

⁴Chaymi Diosñataq nirqa:

—Qanchis waranqa runakunatam puchuchikurqani, paykunaqa manam qonqorakurqakuchu Baal sutiyoq taytachamanqa —nispas.

⁵Kunanpas kachkanraqmi favorecespan Diospa akllasqan wakin judiokuna.

⁶Chaynaqa favorecewaspallanchikmi imapas rurasqanchikta mana qawaspa Diosqa akllaykuwanchik. Mana chayqa favorecewasqanchikqa manachá favorñachu kanman.

⁷Chaynam Israelpa mirayninkunaqa munasqankuta mana hayparqakuchu.

Diospa akllasqankunam ichaqa paypa chaskisqanña rikurirunku. Wakinpa sonqonñataqmi rumi hina rikurirun ⁸Bibliapa nisqanman hina:

—Diosmi sonqonkuta ruraron mana sientiqa chaynapi qawakuchkaspapas mana rikukunankupaq hinaspa uyarichkaspapas mana entiendenankupaq. Chaynamá kunankamapas kachkanku —nispas.

⁹Davidpas kaynatam nirqa:

Convido rurasqankupas trampa hinayá rikuriruchun.

Convido rurasqankupas toqlla hinayá rikuriruchun.

Urmaykunankupaqyá chaynaqa rikuriruchun.

Castigachikunankupaqyá chaynaqa rikuriruchun.

¹⁰Paykunapa ñawintayá tutayarachiy.

Tukuy tiempoyá wasankutapas kurkurayachiy.

Mana judio kaqkunapas imaynanpim salvakusqanmanta

¹¹Chaynaqa ¿urmaykuspankuqa pasaypaqñachu judiokunaqa Diosmanta karunchakurun? ¡Manapunim! Aswanqa paykuna mana kasukuqkupapas mana judio kaqkunam kunanqa salvakunmankuña, chaynapi judiokunapas envidiakuspanku aswan-aswan maskanankupaq. ¹²Chaynaqa judiokunapa pantayman wichiycusqanku llapa runaku-

napa allinninpaq kachkaptinqa hinaspa pierderusqanku mana judiokunapa allinninpaq kachkaptinqa imayna allinraq kanman huntallaña judiokuna Diosman kutirikuptinkuqa!

¹³ Ichaqa mana judio kaqkuna, kaytam nikichik: Diosqa akllaykuwarqa *apostol-nin kaspay qamkunaman willakunaypaqmi chaymi tukuy sonqoywan rurachkani ¹⁴ chayta qawaykuspanku wakin castaykunapas qamkunamanta envidiakuspanku salvakunankupaq. ¹⁵ Judiokunata Dios qepanchakuruptinmi llapallan runakuna Dioswan *allinyanakurunku. Chaynaqa imayna allinraq kanqa judiokunata Dios chaskiykuptinqa! ¡Wañuyman! kawsarimuchkaq hinachá kanqaku! ¹⁶ Judiokunamantayá nisqaykichik kaynata tupachispay: Huk kaqnin tantakuspan puntata Diospaq rakipuqtinqa, llapallan tantam Diospaña rikurirun. Chaynataqmi sachapa sapinpas Diosman qosqa kaptinqa kallmankunapas paypaña rikurirun.

¹⁷ Allin aceitunas sachapa kallmanta kuchuruspa huk purun aceitunas sachapa kallmanwanña injertachkaq hinam, wakin judiokuna Diosmanta karunchakuruptin qamkunaña taqrusqa karunkichik. Chaymi allin aceitunas sachapa sapinwan alimentasqa hinaña kachkankichik. ¹⁸ Chaynaqa judiokuna kuchusqa kallmakuna hina kaptinkupas amayá qamkunaqa alabakuychikchu. Qamkunaqa kallmakuna hinallam kankichik, manam kallmakunachu sapinkunataqa alimentan aswanqa sapinkunam llapallan kallmankunataqa kawsachin.

¹⁹ Icha alabakuchkanki:

—Kuchusqaqa karqaku ñoqayku injertasqa kanaykupaqmi —nispa.

²⁰ Arí, rakisqam karqaku mana iñisqankurayku, chaymi iñispallaykichik qamkunaña paykunapa sitionpi kachkankichik. Chaynaqa Diospa qayllanpiqa amayá hatun tukuychikchu aswanqa manchakuychikyá. ²¹ Chay sachapa kallmankunatapas kuchuchkaq hinam judiokunata Dios wischururqa, chaynam qamkunatapas wischurusunkichikman. ²² Qawachkankichikmi Diosninchik allin kasqantaqa chaynataq castigakuq kasqantapas. Mana kasukuqkunatam castigarqa qamkunamantañaataqmi kuyapayarikurqa kuyakuyllanman hapipakuptikichik. Mana chayqa wakinkuna hina-chá wischusqa kawaqchik. ²³ Chaymantañaataqmi judiokuna iñikuptinkuqa huktawan injertachkaq hina sitionman Dios paykunata kutiykachinqa. Diosqa atinyoqmi huktawan kutiykachinanpaq. ²⁴ Mana judio kaptikichikmi purun aceitunas sachamanta kuchusurqankichik allin sachamanña injertachkaq hina taqrusunaykichikpaq, chaynatam rururqa mana taqrunapaq hina kachkaptikichikpas. Chay allin aceitunas sachapa kikin kallmanpuni kachkaspaqa judiokunaqa aswan facilitam kutiykunqaku.

Haykapim llapallan judiokunaqa salvakunankumanta

²⁵ Wawqe-panillaykuna, kunankama manaraq pipapas yachasqan yachanaykichiktam munani chaynapi ama yachaq tukuq kanaykichikpaq. Wakin judiokunam sonqonkuta rumiyarachinku ichaqa kaynam kanqaku huntallaña mana judio kaqkuna yaykunankukama. ²⁶ Chay pasakuptinñam llapallan judiokunaqa salvakunqa. Bibliam nin kaynata:

Sion llaqtamantam hamunqa libraqnikichik

hinaspam Jacobpa mirayninkunata cambianqa mana rurasqankumanta.

²⁷ Chaynapim contratoyta cumplisqa huchankuta qechuspay.

²⁸ Judiokunaqa Cristomanta allin noticiakunata mana chaskispankum Diospa enemigon kachkanku qamkunaña yaykukunaykichikpaq. Chaywanpas Diosqa pay-

kunataqa kuyanraqmi abuelonkumantaraq akllasqan kasqanrayku. ²⁹Chaynamá gowasqanchiktaqa hinaspa qayaykuwasqanchiktaqa Diosqa mana qechuwanchikchu. ³⁰Ñawpaqtaqa manam kasurqankichikchu Diosta, kunanmi ichaqa judiokuna Diosta manaña kasukuptinku qamkunamantaña Dios kuyapayarikun. ³¹Chaynallataqmi kunanpas judiokunaqa Diosta mana kasunkuchu qamkunata Dios kuyapayasunaykichikpaq hinaptin paykunapas Diospa kuyapayakuyninta haypanankupaq. ³²Llapallanchik mana kasukusqanchikraykum hina huchallapi Dios presocharuwarqanchik chaynapi llapallanchikmanta Dios kuyapayarikunanaq.

³³iMayna allinmi Diosninchikqa! iPitayqa tukuy yachayniyoq kaspanmi tukuy imata reqsin! iPitayqa yachanman imam munasqantawan imam ruranantaqa!

³⁴Chaynaqa: ¿Pitayqa yachanman Señorpa imam piensasqanta?

¿Pitayqa atinman pay consejaya?

³⁵¿Pitayqa Diosmanqa imallantapas qoykunman

chay qosqanta kutichipunanpaq?

³⁶Paymantam tukuy ima kachkan. Paymi tukuy imata unancharqa. Payllapaqtaqmi llapallan imakunapas. Payllayá yupaychasqa kachun wiña-wiñaypaq. Amén.

Diosllapaqña kawsananchikmanta

12 ¹Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Diosninchikpa kuyapayakuyninraykum ruegakuykichik, cuerpoykichiktaqa Diosmanyá qoychik kawsachkaq ofrendata hina hinaspayá payllapaqña kawsaychik agradowan chaskisunaykichikpaq. Kaynatam sonqoykichikmantapuni Diostaqa yupaychanaykichik. ²Amayá runakunapa imaynam kunan tiempopi kawsasqallantaqa qatipakuychikchu aswanqa imam piensasqaykichiktayá allinmanña tikraychik chaynapi vidaykichik aswanraq mo-soqyananpaq. Chaynata kawsaspa yachankichik Diospa munasqanta, imam allin rurayta, imam agradonpaq kasqanta hinaspa imam allinpunika kasqanta.

³Yachachinaypaq Dios favoreceykuwaptinmi llapallaykichikman nimuykichik: Amayá pipas piensasunchu kikillanmanta hatun tukuspaqa. Aswanqa allinta yuyaymanaspayá sapakama imaynam kasqaykichikta reqsikuychik Diospa qosusqaykichik iniykichikman hina. ⁴Cuerponchikwanyá tupachisunchik: Huklla cuerponchik kachkaptinpas achkallañam partenkunaqa hinaspa sapakama servikun imapas ruranapaq. ⁵Chaynataqmi ñoqanchikpas achkallaña kachkas-papas Cristoman hukllawakuspanchikqa chullallaña kachkanchik, huk cuerpopa partenkuna hina kachkas-papas llapanchikmi hukllaña kachkanchik.

⁶Diosmi atiyta qoykuwanchik imapas ruray atinanchikpaq. Chaytam qoykuwanchik favorecewasqanchikman hina. Chaynaqa sichum Dios paymanta willakuq kanan-chikpaq favorecewarqanchik hinaptinqa chaskisqanchik iniyinchikman hinayá willakusun. ⁷Sichu yanapakuqllaña sonqota qoykuwaptinchikqa yanapakusunyá. Allin yachachikuq kayta qoykuwaptinchikqa yachachisunyá. ⁸Pipas wakinkunata rima-payaspan kallpanchay yachaqaqa, chaytayá rurachun. Imankunapas wakinkunaman rakiykuqqa tukuy sonqonwanyá qoykuchun. Pipas imaynam kamachikuyta yachaspaqa allintayá kamachichun, pimantapas llakipayarikuqqa kusikuywanyá yanapaykuchun.

Iñiqkunapa imam rurananmanta

⁹Cheqaptapuniyá kuyanakuychikqa. Mana allin kaqkunata cheqnipakuspáyá imapas allin kaqkunata ruraychik. ¹⁰Wawqe-panintin hinayá lliwchaykichik sumaqlataña kuyanakuychik. Respetanakuspáyá wakinnikichikta imapipas aswan allinpaq hapiychik.

¹¹Kallpanchakuychikyá, amayá qellaqa kaychikchu, tukuy sonqoykichikwanyá Señorninchikta serviychik.

¹²Confianzawan suyasqaykichikmantayá kusikuspa kawsaychik, ñakarispapaq yachaychiktaq pacienciakuyta. Tukuy tiempoyá Diosta mañakuychik.

¹³Diosman ñiqkunatapas imam necesitasqanpiyá yanapaykuychik. Wasikichikpi samakuy munaqtapas allintayá chaskiykuychik.

¹⁴Amayá ñakaychikchu ñakarichisuqnikichikkunataqa, aswanqa Diospa bendicionintayá mañapuychik.

¹⁵Kusikuqkunawan kusikuychik, waqaqkunawan waqaychik.

¹⁶Huk sonqollayá kawsaychik. Ama imamantapas hatunchakuspáyá humilla-kuspa kawsakuychik, amataq llumpay yachayniyoqpaqpas hapikuychikchu.

¹⁷Runakuna mana allinta rurasuptikichikqa amayá chaynatachu kutichiychik. Runakunapa qayllanpiqa allin kaq ruraytayá munaychik. ¹⁸Atisqaykichikman hinayá imatapas ruraychik llapallanwan hawkalla kawsanaykichikpaq. ¹⁹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá pitapas vengakuychikchu aswanqa Señorpa makinman churaychik pay castigananpaq. Paymi Bibliapi nin:

Mana allin ruraqkunataqa kikiypunim castigasaq.

Mana allin rurasqanman hinam pagapusaq.

²⁰Nichkantaqmi:

Enemigoyki yarqaymanta kaptinqa mikuykachiy.

Yakunayaptinqa yakuta qoykuy.

Kaynata ruraptikiqa

enemigoykipa uyanmi penqakuymanta pukayanqa.

²¹Amayá mana allinwanqa vencechikuychikchu aswanqa mana allintayá vencychik allin kaqkunata ruraspa.

Autoridadkuna kasukunamanta

13 ¹Lliwchaykichikyá kasukuychik autoridadnikichikta. Manam atiyniyoqchu kanmanku Dios mana churaptinqa. Kunan kaq autoridadkunapas kachkan Diospa churasqanmi. ²Chaynaqa autoridadkunapa contranpi pipas sayariqqa Diospa kamachikusqanpa contranpim kachkan, chayna sayariqkunaqa castigasqam kanqa. ³Allinta ruraqkunaqa manam manchakunchu kamachikuqkunataqa, mana allinta ruraqkunam ichaqa manchakunku. Autoridadkunata mana manchakuyta munaspaykiqua allinta kawsakuy, chaynapim autoridadkunapas alabasunki. ⁴Paykunaqa Diosta servinapaq churasqam kachkanku qamkunapa allinnikichikpaq. Mana allinta kawsaspaqa manchakunaykim. Manam autoridadkunaqa yanqapaqchu atiyniyoq kanku aswanqa castiganankupaqmi. Diosqa paykunataqa churarqa mana allin ruraqkunata castigananpaqmi. ⁵Chaynaqariki autoridadkunataqa kasukunanchikmi, manam

castigota manchakuspallachu aswanqa sonqonchikpi deberninchikta yachakuspam. ⁶Chayraykum qamkunaqa impuestotapas pagankichik. Autoridadkunaqa sapa punchawmi llamkachkanku rurasqankuwan Diosta servispanku.

⁷Pimanpas qopunaykichik kaptinqa qoychikyá. Impuestota otaq predios-ta qonaykichik kaptinqa qoychikyá. Pipas respetana kaptinqa respetaychikyá, hatunchanapaq kaptinqa hatunchaychikyá. ⁸Ama pitapas debekuychikchu, debespaqa-debenakuychik kuyakuyllata. Pipas runamasinta kuyaqaqa kamachikuykunatam cumplirunña. ⁹Kaynatam wakin kamachikuykunapas niwanchik:

—Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam suwakunkichu, amam munapayankichu —nispa.

Aswanqa kaykunapiwan wakin kamachikuykunaqa hukllawakun: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” niq kamachikuykim. ¹⁰Pipas kuyakuqaqa runamasintaqa manam imananchu. Chaynaqa kuyanakupam kamachikuykunata allinta cumplinchik.

¹¹Hinaptinqa yachachkankichikmi ima tiempopim kawsasqanchikta. Ñam rikcharinaykichik horaña. Cristoman ñisqanchik punchawmantam ña hichpamuchkanña cuerponchik salvaykuwananchikpaq punchaw. ¹²Mana allin tiempom pasachkanña tuta hina hinaptinmi achkiramunqaña. Chaymi mana allin rurasqanchikkunataqa saqenanchikña tutayaypi mana purichkaqa hina. Armasqa soldado hinayá kanchaywan pachasqa purisun. ¹³Chaynaqa allintayá kawsasunchik punchawpi allinta purichkaqa hina, kawsasunqa amayá allin mikukuyllapichu, sinkakuyllapichu, hukwan-hukwan tupakuyllapichu, liryanakuyllapichu nitaq envidianakuyllapichu. ¹⁴Aswanqa imaynam soldado armawan churakuchkaqa hinayá Señorinchik Jesucristowan de fiendechikuychik, paytayá kasukuychik aychapa munasqallanta ama ruraspa.

Wawqe-panintinqa ama penqanakunamanta

14 ¹Pipas pisi ñiyniyoq kaptinqa ama imamantapas atipanakupayá allinllata chaskiykuychik. ²Wakinmi ninku:

—Llapallan mikuykunaqa allinmi —nispa.

Wakinñataqmi pisi ñiyniyoq kaspanku aychataqa mana mikunkuchu. ³Chaynaqa tukuy imapas mikuqqa amayá penqachunchu wakinkunata, aychata mana mikuqpas amataqyá juzgachunchu tukuy ima mikuqtaqa. Chay runatapas Diosqa chaskinmi. ⁴¿Pitaq qamqa kanki hukpa sirviententa juzganaykipaqa? Señorinchikmi sirvientenkunataqa juzganqa allin otaq mana allin kasqanmantapas. Paymi sirvientenkunataqa atiyinwan allinta sayachinqa.

⁵Wakinkunañataqmi ninku:

—Kay-wak punchawmi aswan allinqa —nispa.

Wakinñataqmi lliw punchawkunata igualpaq hapinku. Chaynata piensaspankuqa sapakamayá sonqonkupa nisqanman hina rurachunku. ⁶Pipas huk kaq punchawpi samaspaqa Señorta yupaychananpaqmi samachkan chaynataqmi tukuy imakunapas mikuqqa chaynata rurachkan Señorta yupaychaspas, chay mikuymantam Diosman graciaستا qon. Aychata mana mikuqpas chaynataqa rurachkan Señorta yupaychaspami, paypas Diosmanmi graciaستا qon.

⁷Manam mayqanllanchikpas kawsachkanchikqa kikillanchikpaqchu, nitaqmi wañukuspanchikpas wañukusunqa kikillanchikpaqchu. ⁸Kawsaspanchikqa Señorinchikpaqmi kawsachkanchik, wañukuspanchikqa Señorinchikpaqtaqmi wañukusun.

Chaynaqa wañuspapas kawsaspapas Señorninchikpam kanchik. ⁹Cristoqa wañurus-pam kawsarimurqa wañuqkunapipas kawsaqkunapipas munaychakunanpaq.

¹⁰Ichaqa ñimanasqamá qamqa wawqekitaqa juzgachkanki hinaspataq penqach-kanki? Lliwchanchikmi Diospa qayllanman rikurisunchik juzgawananchikpaq.

¹¹Chaynatam Bibliapipas Señorninchik niwanchik:

Kikiyrayku juraspam nini:

Qayllaypim qonqorakunqaku llapallan runakunaqa.

Llapallankum ñoqata yupaychawanqaku paykunaqa.

¹²Chaynaqa sapakamam Diosninchikman cuentata qosunchik.

Wawqe-panikunata ama huchaman urmachinamanta

¹³Chaynaqa amañayá kikinichikpuraqa juzganakusunchu aswanqa munaychik wawqe-panikichik ama hukmanyantayá nitaq huchamanpas urmaykunantayá.

¹⁴Señor Jesuswan huklla kaspaymi yachanipuni ima mikuypas mana huchallichiwasp-qanchikta aswanqa pipas chay mikuy huchallichisqanta piensasptinqa, arí, paypaqqa hucham. ¹⁵Ichaqa sichum imapas mikusqaykiwan wawqekita hukmanyachinki hinas-paqa manañam kuyachkankiñachu. Amayá munaychu imapas mikusqaykirayku pipas huchaman wichiynunantaqa. Paypaqpas Cristom wañupurqa. ¹⁶Chaynaqa cuidakuy-chikyá chay allin rurasqaykimanta ama rimanankupaq. ¹⁷Diospa munaychakusqanpi kawsakuyqa manam mikukuyllachu nitaq upyakuyllachu aswanqa Chuya Espiritupa yanapakuyinwan allinta ruraspa hawkalla kusionqa kawsakuyumi. ¹⁸Kaynatapuni pipas Cristota serviqqa Diospa agradonpaq kaptinmi runakunapas allinpaq hapinku.

¹⁹Chaynaqa hawkalla kawsakuytayá munasun chaynapi ñinqmasinchikkunawan aswan wiñachinakunanchikpaq. ²⁰Amayá Diospa rurasqantaqa chinkachiychik-chu ñinqmasikikunapa hukmanpaq qawasqanta mikuspallaykiqa. Yachanchikñam llapallan mikuykunaqa allin kasqanta ichaqa manam allinchu kanman imapas mikurusqaykiwan wakinkunata huchaman wichiynikichikpaq. ²¹Allinmi kan-man aychata mana mikuspayki vinotapas mana tomaynikiqqa. Amayá imatapas ruraychu chaywan ñinqmasikita ama wichiynichinaykipaq. ²²Kaykunamanta piensasqaykitaqa sonqollaykipi waqaychaspayá Diosllaman willay. Kusionqam pipas imapas rurasqanmanta sonqon “allinmi” niptinqa. ²³Pipas iskayrayastin mikuqmi ichaqa huchallichikan mana allinpaq hapichkaspan mikusqanrayku. Chaynaqa mana allinpaq hapichkaspanchik imapas ruraryuqa hucham.

Runamasinchikpa allinninpaq kawsanamanta

15 ¹Ñiyninchikpi mana iskayrayaqkunam pisi ñiyniyoqkunata iskayrayas-qankupi yanapananchik. Chaynaqa amayá kikillanchiktachu agradakusun. ²Sapakamayá runamasinchikta agradasun paypa allinninpaq ruraspa chaynapi ñinis-qanpi wiñananpaq. ³Manam Cristopunipas kikillantachu agradakurqa, Bibliam nin: —Diosñalláy, kamiqnirikunapa kamikuyinmi ñoqaman wichiynikichikpaq —nispa.

⁴Bibliapi imapas qellqasqa kaqkunaqa yachananchikpaqmi kachkan. Chaynapi pacienciakuspa hinaspa kallpanchakusqa, confianzallawanña suyananchikpaq. ⁵Pacienciachiwaspachik sonqonchik tiyaykachiq Diosyá yanapaykusunkichik imaynam Jesucristopa yachachisqanman hina huk sonqolla kanaykichikpaq ⁶chaynapi huk similla Señorninchik Jesucristopa Taytan Diosninchikta llapallaykichik yupaychanaykichikpaq.

Allin noticiaqa mana judiokunapaqpas kasqanmanta

⁷Chaynaqa Diosninchik yupaychasqa kananpaqyá llapallaykichik allinllata chaskina-kuychik imaynam Cristopas ñoqanchikta chaskiykuwasqanchikman hina. ⁸Kaywanqa nichkaykichik Cristoqa judiokunata servinanpaq hamusqantam, hamurqaqa Diosqa confiakunapaq kasqanta yachachinanpaqmi. Payqariki hamurqa ñawpaq abueloykuman Diospa promesan qosqanta cumplinanpaqmi. ⁹Chaynataqmi Cristoqa hamurqa Diosninchik kuyapayarikuqlaña kasqanmanta mana judio kaqkunapas yupaychanankupaq, Bibliam nin:

Chayraykumriki nacionkunapipas qamtaña yupaychallasqayki.
Chayraykumriki sutikimantapas qanmanña takipullasqayki.

¹⁰Bibiaqa nichkantaqmi:

Nacionkuna, Diospa runankunawanyá
kusikuychik llumpayta.

¹¹Huklawpipas nichkantaqmi:

Nacionkuna, llapallaykichik Señorta alabaychik.
Runakuna, llapallaykichik Señorta yupaychaychik.

¹²Isaiaspas kaynatam nirqa:

Sachapa sapin ikllimuq hinam
Isaipa miraynin rikurimunqa.
Nacionkunata gobiernananpaqmi payqa hamunqa.
Chaymi paykunaqa paypi confiakuspa suyanqa.

¹³Confianzawan kawsachiqninchik Diosninchikyá qamkunata kusikuyllawanña huntaykususpaykichik hawkayachisunkichik payman ñiptikichik, chaynapi Chuya Espiritupa yanapakuyinwan aswan-aswan confiakuspa suyanaykichikpaq.

¹⁴Wawqe-panillaykuna, ñoqaqa yachanim qamkunaqa allin runakuna kasqaykichikmanta, qamkunaqariki tukuy allin kaqkunata yachaspam allin consejokunata qonakunkichik. ¹⁵Kay cartapim ichaqa mana imatapas pakaspay qellqamuchkaykichik tukuy kaykunata mana qonqarunaykichikpaq. Chaynataqa nichkaykichik servinaypaq Dios favorecewaptinmi. ¹⁶Jesucristotaqa Servichkani mana judio kaqkunaman Diosmanta allin noticiakunata willakuspaymi, chaynapi paykunata Chuya Espiritu *chuyanchaptin allin ofrendata hina Dios chaskinanpaq.

¹⁷Jesucristoraykullam ñoqaqa hatunchakuymán Diosta servispay. ¹⁸Chaynaqa Cristopa imam ruraspallanmantam ñoqaqa rimayta munani. Paymi atiyininta qowarqa willakuptiy hinaspa ruraptiy mana judio kaqkunapas payta kasukunankupaq. ¹⁹Paypunimá señalkunata hinaspa *milagrokunata rurachiwarqa. Tukuy kaykunaqa Chuya Espiritupa atiyinillanwanmi. Chaynatamá Cristomanta allin noticiakunata tukuy hinastinman rispay willakurqani, willakurqaniqa Jerusalemanta Ilirico lawkamam.

²⁰Chaynamá Cristomanta manaraq yachasqanku llaqtakunapi allin noticiakunata

willakurqani sinchillataña munaspay. Chaynataqa ruraraqani hukpa qallarisqanman mana chapukunaypaqmi. ²¹Chaynataqa rurachkani Bibliapa kayna nisqanman hinam:

Paymanta mana yachaqkunam rikunqaku.
Haykapipas mana uyariqkunam entiendenqaku.

Roma llaqtaman Pablo riy munasqanmanta

²²Chayraykum qamkuna watukuykuyta achka kutipi munachkaspaypas mana atimurqanichu. ²³Kunanmi ichaqa kaykunapi manaña imapas rurana y kaptin ñawpaq watakunamantaraq qamkunawan tupaykuy munasqayman hina ²⁴pasadallapas watukaykamuyta piensachkani España lawman rispay. Munachkaniqa qamkunawan kusirikuptiy chay illasqaypi yanapaykuwanaykichiktam. ²⁵Kunanmi ichaqa Jerusalentaraq richkani wakpi ñiqmasinchikkunaman yanapakuyta apaspay. ²⁶Kay yanapakuytam kusiqañña huñuykunku Macedoniapi hinaspa Greciapi *yachaqa wawqe-paninchikkuna chaynapi Jerusalenpi wakcha ñiqmasinchikkunaman apachiwanankupa. ²⁷Chaytam allinpaq hapirqaku. Chaytaqariki rurankupunim, paykunaqa debekuq hinam kachkanku judiokunapa yanapakuyinwan Diosta reqsiyusqankumanta. Paykunapas ñiqmasinchik judiokunatam wakchayayninpi yanapananku imapas kapuqninkuwan. ²⁸Chaynaqa kay yanapakuyta paykunaman aparuspayñam España lawman rispay pasadallapas watukaykamusqaykichik. ²⁹Segurollañam chayman hamuptiyqa Cristo llumpaysuta bendecisunkichik.

³⁰Wawqe-panillaykuna, Señorinchik Jesucristoman ñisqanchikraykum hinaspa Chuya Espiritu kuyanachiwasqanchikraykum ruego kamuykichik ñoqapaq tukuy sonqowan Diosta mañaysiwanaykichikpaq. ³¹Diostayá mañapuywaychik Judea lawpi kaq mana ñiqkunapa makinmanta libraykuwananpaq, mañakuychiktaqyá Jerusalenpi kaq ñiqmasinchikkunapas kay yanapakuyta allinlla chaskiykunankupaq, ³²chaynapi Dios munaptinga kusiqañña qamkunata qawaykuptiy allinta samaykachiwanaykichikpaq. ³³Hawkalla waqaychawaqñinchik Diosninchikyá llapallaykichikwan kachun. Amén.

Saludokuna apachikusqanmanta

16 ¹Kunanñataqmi recomiendamuykichik paninchik Febeta, payqa Cencrea llaqtapi kaq ñiqmasinchikkuna serviqmi. ²Allinllatayá Señorinchikpa sutinpi payta chaskiykuychik imaynam ñiqpura chaskinakuykuchkaq hina. Paytaqa yanapaykuychiktaqyá imam necesitasqanpipas, payqa achkaqtam yanaparqa, yanapawarqataqmi ñoqatapas.

³Saludaykapuwaychik Cristo Jesuspaq llamkaqmasiy Priscilatawan qosan Aquilata. ⁴Paykunaqa wañuytapas manam manchakurqakuchu viday salvaykunankupaq. Chaynaqa llumpaytam agradecekuni, agradecekuntaqmi mana judio kaq llapallan ñiqmasinchikkunapas. ⁵Saludaykapuwaychiktaqyá paykunapa wasinpi huñunakuq ñiqmasinchikkunatapas chaynataq Asia lawpi puntallataraq Cristoman ñiikuq kuyasqay Epenetotapas. ⁶Rimaykuychikyá llumpay yanapasuqnichik Mariatapas ⁷chaynataq judiomasiy Andronicotawan Juniastapas, paykunaqa ñiikurqaku ñoqamanta puntataraqmi hinaspam ñoqawan kuskataq preso karqaku. Paykunaqariki *apostolkunawan kuska allin reqsisqam kanku.

⁸Saludaykapuwaychiktaqyá Señorinchikman ñiqmasinchik kuyasqay Ampliastapas, ⁹Cristopaq llamkaqmasinchik Urbanotapas, kuyasqay Estaquistapas ¹⁰chaynataq Cristopa apruebasqan Apelestapas. Saludaykapuwaychiktaqyá Aristobolupa wasinpi lliw kaqku-

natapas, ¹¹judiomasiy Herodiontapas chaynataq Narcisopa wasinpi Señorninchikman iñikuqkunatapas. ¹²Saludaykapuwaychiktaqyá Trifenatawan Trifosatapas. Paykunaqa Señorninchikpaq llamkaqmasikichikmi. Saludaykuychiktaqyá kuyasqanchik paninchik Persidatapas. Paypas llumpaytam llamkarqa Señorninchikpaq. ¹³Señorninchikpa akllasqan allin reqsisqa Rufotapas mamantawanyá saludaykapuwaychik. Payqa ñoqapapas mamay hinam karqa. ¹⁴Saludaykuychiktaqyá Asincritotapas, Flegontetapas, Hermastapas, Patrobastapas, Hermestapas hinaspa paykunawan kaq wawqe-paninchikkunatapas. ¹⁵Saludaykapuwaychiktaqyá Filologotawan Juliatapas hinaspa Nereotapas panintinta chaynataq Olimpastapas paykunawan kaq llapallan iñiqmasinchiikkunatawan.

¹⁶Llapallaykichikyá abrazanakuykuspa rimaykanakuychik. Saludaykamusunkichiktaqmi tukuy hinastinpi Jesucristopa sutinpi huñunakuqkunapas.

¹⁷Wawqe-panillaykuna, ruegakamuykichikmi yachasqaykichikpa contranpi kaqkunamanta cuidakunaykichikpaq. Paykunaqa iñiqkunata rakinachispankum pantachikuyllata rurachisunkichik. Chaynaqa paykunawanqa amayá juntanakuychikchu. ¹⁸Paykunaqa manam Señorninchik Jesucristotachu servinku aswanqa munasqallankumantam afanakunku. Sumaqlлатаña rimaspankum manaraq ancha yachaqkunata engañanku. ¹⁹Qamkunamantam ichaqa llapallankupa yachasqanman hina kasukuqña kaptikichik kusikuchkani hinaspa munachkani imatapas allinta ruray yachaqa kaspaykichik manaña huchallikunaykichikpaq. ²⁰*Satanastapaq hawkalla waqaychawaqinichik Diosninchikmi chaylla sarupanqa qayllaykichikpi vencesqa kananpaq. Qamkunataqa Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik.

²¹Kaymantam saludaykamusunkichik llamkaqmasiy Timoteo hinaspa judiomasiy Luciowan Jasonpas hinaspa Sosipaterpas.

²²Kay carta qellqamuq ñoqa Terciopas Señorninchikpa sutinpi saludaykamuykichik.

²³Saludaykamusunkichiktaqmi wasinpi samakusqay Gayopas. Paypa wasinpi huñunakunku kaypi iñiqmasinchiikkunaqa. Saludaykamusunkichiktaqmi llaqtapa qollqen waqaychaq Erastopas hinaspa wawqenchik Cuartopas.

²⁴Llapallaykichiktaqyá Señorninchik Jesucristo favorecesunkichik.

Tukuykunanpaq Diosta Pablo yupaychasqanmanta

²⁵Jesucristomanta allin noticiakuna willakusqayman hinayá Diosninchik qaqata hina sayachisunkichik. Chayraqmi Jesucristowan reqsiyqachirqa ñawpaqmantapuni pakasqa kaqta. ¡Payllatayá yupaychasun! ²⁶Kunanqa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanwanmi llapallan nacionkunaman qawachisqaña kachkan. Chaymi wiña-wiñaypaq kawsaq Dios kamachiptin llapallan nacionkunapipas allin noticiata yachankuña iñikuspa kasukunankupaq.

²⁷¡Jesucristoman hapipakuspayá tukuy yachaqa sapallan Diosninchikta wiña-wiñaypaq yupaychasun! Amén.